

М.М. ФЕДОРОНЧУК

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, Київ, 01601

**ВИДИ СУДИННИХ РОСЛИН,
ОПИСАНИХ З ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ,
ЇХ ТИПІФІКАЦІЯ ТА КРИТИЧНИЙ
АНАЛІЗ: РОДИНА *ROSACEAE* JUSS.
(РОДИ *AMYGDALUS* L., *CERASUS* HILL,
COTONEASTER MEDIK., *PRUNUS* L.,
PYRUS L., *SORBUS* L., *SPIRAEA* L.)**

Ключові слова: вид, тип, Rosaceae, типіфікація, таксономія, номенклатурна комбінація, поширення, еколого-ценотичні особливості, Україна

У публікації наведено види родини *Rosaceae* Juss., описані з території України (сюди не включені трав'янисті види, а також представники родів *Rosa* L., *Rubus* L. та *Crataegus* L., які ми вже опублікували). Типіфікація видів проведена на основі аналізу автентичних зразків та протологів. Для кожного виду вказуються літературна цитата, основна синоніміка, місце опису виду, типовий екземпляр (голотип, лектотип або синтип) та місце його зберігання. Іноді замість конкретного типу цитується лише протолог (звідки вид описаний), якщо неможливо було обрати лектотип чи неотип. У міру необхідності викладаємо також свої міркування стосовно таксономічного статусу деяких таксонів. Для видів, визнаних самостійними, вказано еколого-ценотичні особливості та характер поширення в Україні. Роди і види в межах родів наводяться в алфавітному порядку.

***AMYGDALUS* L.**

1. *A. campestris* Besser, 1822, Enum. Pl. Volhyn., Podol.: 46, 58; Линчевский, 1941, Фл. СССР, 10: 535, pro syn. *A. nana* L.; Котов, 1954, Фл. УРСР, 6: 292, pro syn. *A. nana*; Бузунова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 602, pro syn. *A. nana*.

Вид описано з Південного Поділля: «E Podolia australi» (за протологом).

Типус: «*Amygdalus campestris* Bess. Herb. W. Besser» (*KW*, lectotypus: Fedoronchuk, hoc loco).

Примітка. Описуючи вид В. Бессер не вказав конкретного місця зростання, а обмежився лише «Південним Поділлям». Але в цій самій праці (с. 58) він дещо його уточнює: «*A. campestris* copiosum prope Iszkowze in distr. Sremenec. Vidit Hortul Wintzel». Ашерзон і Гребнер наводять його для Трансільванії. В колекції Бессера (*KW*), у пачці № 232, нам вдалося віднайти два екземпляри з Поділля, яких не бачив М.І. Котов, наводячи цей вид для «Флори УРСР» (1954, т. 6, с. 92). Один визначений Бессером як «*Amygdalus*

nana L. In campestris Pod. (Herb. W. Besser)», а другий, обраний нами за лектотип, містить вищечитовану етикетку. Обидві етикетки написані рукою Бессера.

CERASUS JUSS.

1. *C. klokovii* Sobko, 1973, Укр. ботан. журн., 30, 5: 663; Бузунова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 598, in ad not. *C. fruticosa* Pall.

Описаний з Побужжя: «Українська РСР, Миколаївська обл., Первомайський р-н, с. Грушівка, на гранітних відслоненнях, 08.05.1970, В. Собко» (за протологом).

Турус: «Миколаївська обл., Первомайський р-н, с. Мигія, на гранітному острові поміж скелями, 08.05.1970, В. Собко» (*KW*, holotypus, isotypus).

Примітка. У протолозі допущено помилку, де вказується село Грушівка. На автентичних екземплярах, цитованих вище, а також на ще одному, третьому, зібраному 27.07.1969 і прийнятому нами за паратип, зазначено с. Мигія. На всіх трьох гербарних аркушах рукою автора написано: «Турус *spresii*».

— На гранітних відслоненнях уздовж р. Південний Буг. Причорноморський ендемік.

COTONEASTER MEDIK

1. *C. tauricus* Pojark. [1939, Фл. СССР, 9: 332, descr. ross.] 1940, Ботан. мат-лы (Ленинград) 8, 8: 138, фиг. 1 («*taurica*»); Васильев, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 2: 15 («*taurica*»); Шалыт, 1972, Опред. высш. раст. Крыма: 216; Доброчаева, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 158; Гладкова, Крюгель, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 592.

Вид описано з Криму: «*Tauria, Jalta in declivibus mont. Koschka, 07.05.1916, Retunnikov, fl.*» (за протологом).

Турус: «*Cotoneaster integerrima* Medik. Ласпи, Ялтинский у., на склоне горы Кошки, 7 мая 1916» (*LE*, holotypus, in herb. europ. sector).

— На кам'янистих схилах у Гірському Криму, зрідка. Кримський ендемік.

PRUNUS L.

1. *P. moldavica* Kotov, 1954, Фл. УРСР, 6: 586; 282; Зиман, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 177; Цвелев, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 608, pro syn. *P. spinosa* L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin.

Вид описано з півдня Західного Лісостепу — пониззя Дністра (in silvis et in fruticetis ad Tyrain (Dniestr): «RSS Ucr., dit. Odessana, distr. Kotoviensis, prope pag. Kossy, 27.06.1937, legit M. Michajlenko» (за протологом).

Турус: ?

Примітка. В гербарії *KW* автентичні екземпляри відсутні. В гербарії *LE* зберігаються два зразки, на яких рукою М. Котова написано «Турус». Але віднести їх до типових (голотипу чи ізотипу) немає достатніх підстав, оскільки дані на етикетці не збігаються з поданими у протолозі: «*Prunus spinosa* L. М. н. Терен чорний. МАРСР, Балтськ[кий] р-н, с. Смолянка, в лісі «Стінка», багато. 16.07.1937. Leg. С. Бараненко (№ 455)». І тут же міститься ще одна

етикетка, де дописано: «Одесская обл., Котовский р-н». Критичний вид, самостійність якого потребує додаткового підтвердження. Більшістю авторів розглядається у складі *P. spinosa* L.

2. *P. podolica* Andrzej., 1860, Тр. комисс. Киев. учебн. округа (Исчисл. раст. Подол. губ.), 4, 1: 35.

Вид описано з Поділля: «in Podol. infer.» (за протологом).

Турус: ?

Примітка. В гербарії *KW* автентичні зразки *P. podolica* Andrzej. відсутні. Таксономічний ранг описаного Андржейовським виду в даний час не з'ясований. У літературі не цитується.

3. *P. stepposa* Kotov, 1954, Фл. УРСР, 6: 586, 285; Зиман, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 177; Цвелев, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 608, pro syn. *P. spinosa* L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin.

Описаний з Донецького Лісостепу (Луганська обл.): «RSS Ucr., ditio Woroschilowgradensis, distr. Sverdlovskiensis; prope pag. Provalje, in steppis, 02.09.1928, legit S. Postryganj» (за протологом).

Турус: «*Prunus spinosa* L. Lugansk. Провальський степ. Зарості на північ від залізниці, 02.09.1929. С. Постригань (№ 1079)» (*KW*, holotypus).

Примітка. Видовий статус описаного М. Котовим *P. stepposa* більшістю авторів не визнається, він розглядається у складі *P. spinosa* L.

PYRUS L.

1. *P. eleagnifolia* Pall. 1789 (1793), Nova Acta Acad. Petrop., 7: 355, t. 10; Васильев, 1939, Фл. СССР, 9: 346; він же, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 2, 2: 16; Шалыт, 1972, Опред. высш. раст. Крыма: 216; Доброчаева, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 159 «*eleagrifolia*»; Гладкова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 545.

Описано з Криму: «Tauria» (за протологом).

Турус: «In montanis tauricae Chersonesi» (*B*, lectotypus: Gladkova, 2001).

— На кам'янистих схилах у лісах Гірського Криму.

SORBUS L.

1. *S. pseudolatifolia* K. Pop. 1959, Ботан. мат-лы (Ленинград), 19: 188, рис. 1, 2; в, ж, з, и, к, пом. illegit.; Шалыт, 1972, Опред. высш. раст. Крыма: 218; Доброчаева, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 159; Черепанов, 1995, Сосуд. раст. Рос. и сопред. госуд.: 884, pro syn. *S. tauricola* Zaikonp.; Заиконн., 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 539, pro syn. *S. tauricola*.

Описаний з Криму: «Крым, каменистая осыпь на склонах горы Ай-Петри, высота 950 м над у. м., 22.06.1956, цв. 19.09.1956, зр. пл., К.П. Попов» (за протологом).

Турус: «Крым, каменистая осыпь у Ай-Петринской яйлы к северо-востоку от метеостанции, высота 950 м над у. м., цв. 22.06.1956; пл. 19.09.1956, leg. К. Попов» (*SIMF*, holotypus; *KW*, isotypus; *LE*, isotypus, in herb. europ. sector).

— На скелях верхньої межі лісу Гірського Криму (переважно на південному макросхилі Головної гряди).

Примітка. Назва «*S. pseudolatifolia* K.-Pol.» виявилась омонімом раніше опублікованого виду *S. pseudolatifolia* Boros (1937), тому її замінено на «*S. tauricola* Zaikonn.».

2. *S. stankovii* Juz. 1950, Ботан. мат-лы (Ленинград), 12: 7; Васильев, 1960, в Е. Вульф, Фл. Крыма, 2, 2: 21, pro syn. *S. graeca* (Spach) Lodd ex Schauer; Доброчаева, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 159, pro syn. *S. graeca*; Заиконн., 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 539.

Описаний з Криму [Habitat in silvis montanis (praesertim pinetis) Tauriae]: «Южный берег [Крыма], при спуске с Никитской яйлы, смешанный лес пониже Красного Камня, 15.08.1946, незр. пл., С. Юзепчук, № 442» (за протологом).

Турпс: «На спуске с Никитской яйлы к Массандре, в лесу пониже Красного Камня, 15.08.1946, № 442» (*LE*, holotypus, isotypus, in herb. europ. sector).

3. *S. taurica* Zinserl. 1939, Фл. СССР, 9: 497, 400; Шалыт, 1972, Опред. высш. раст. Крыма: 218; Доброчаева, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 159; Заиконн., 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 538, pro syn. *S. turcica* Zinserl.

Описаний з Криму і Західного Закавказзя [in rupibus, in quercetis et juniperetis Tauriae et Transcaucasiae occidentalis (prope Novorossijsk)]: «Tauria meridionalis, in rupestribus ad montem Krestovaja prope Alupka, 24.05. et 24.06.1900, D. Syrejschikow (Herb. Fl. Ross. N 969)» (за протологом).

Турпс: «*Sorbus aria* [L.] Cr[antz]. var. *graeca* Boiss. Tauria merid. In rupestribus ad montem Krestowaja pr. Alupka. 24 majo 1900 fl.; 24 jun. 1900 fr., legit. D. Syreitschikow» (*BM*, syntypi; *LE*, isosyntypi, in herb. europ. sector).

Примітка. Цитовані автентики, які зберігаються у БІНі, слід віднести до ізосинтипів (синтипи знаходяться у Лондоні).

У лісах, на скелях Гірського Криму.

SPIRAEA L.

1. *S. besseriana* DC. 1825, Prodr., 2: 543. — *S. crenata* Besser, in litt.

Описаний з Поділля і Кавказу: «in Podolia et Caucaso» (за протологом).

Турпс: ? (*G*).

Примітка. В літературі не цитується (навіть у синонімах), його таксономічний статус невідомий.

2. *S. litwinowii* Dobrosz. 1954, Фл. УРСР, 6: 574, 13; вона ж, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 158; Гладкова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 322.

Описаний із східної частини України (Луганська обл.): «RSS Ucr., ditio Voroshilovgradensis, distr. Jevsugensis, prope pag. Novo-Alexandrovka, in decliviis steppaceis, 11.06.1939, leg. A. Barbarycz et V. Denczuk» (за протологом).

Турпс: «Нов. Олександрівський кін. завод Євсузького району Ворошиловградської обл. УРСР. Схили байрачного ліска, 11.06.1939. А.І. Барбарич і В.П. Денчик (*KW*, holotypus).

— По схилах балок, на узліссях, серед чагарників, на степових ділянках переважно у північно-східних лісостепових районах.

3. *S. pikoviensis* Besser, 1822, Enum. Pl. Volhyn.: 46; Доброчаєва, 1954, Фл. УРСР, 6: 13, рис. 2; вона ж, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 157; Гладкова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 323.

Описаний з Поділля: «Circa Píkow in Pod[j]lia, legi A. 1816» (за протологом).

Турус: «e Podol. Herb. W. Besser» (*KW*, lectotypus: Fedoronchuk, hoc loco; Dobroczaeva, 1954, in herb.).

Примітка. Виділений Д. Доброчаєвою лектотип, який раніше був у колекції Турчанинова, нині зберігається в загальній колекції типів гербарію *KW*. Крім того, два автентичні екземпляри нам вдалося віднайти у колекції Бессера (*KW*), гербарні аркуші яких містять етикетки: «*Spiraea pikoviensis* mihi» та «*Spiraea pikoviensis* Bess.» У колекції типів європейського сектору гербарію *LE* також зберігаються два автентичні екземпляри, один із яких І. Бузунова (1993, in herb.), не знаючи про те, що лектотип уже виділений у *KW*, повторно визначила як лектотип: «*Spiraea pikoviensis* mihi. E Podolia. Herb. W. Besser». На ще одному екземплярі (третьому), який також зберігається у БІНі, вказана дата: «*Spiraea pikoviensis* Besser m. Besser, 1825», тому його не можна віднести до автентиків.

— На степових схилах у правобережному Лісостепу, дуже рідко. Ендемік Поділля (Вінницька обл., окол. с. Пиківська Слобідка; Тернопільська обл., окол. м. Кременець).

4. *S. polonica* Blocki, 1892, Deutschl. Bot. Monatschr., 10: 110; Доброчаєва, 1954, Фл. УРСР, 6: 17; Пояркова, 1939, Фл. СССР, 9: 294, pro syn. *S. media* Schmidt; Доброчаєва, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 158, pro syn. *S. media*; Гладкова, 2001, Фл. Вост. Евр., 10: 323, ad not *S. media* Schmidt.

Описаний з Поділля (на Дністрі): «Auf büschigen Kalkabhängen des steilen Dnisterufers in Zezawa bei Zaleszczyki und des Seretufers in Lesieczniki ...» (за протологом).

Турус: ?

— По берегах Дністра в західних районах України.

5. *S. sawranica* Besser, ex DC. 1825, Prodr., 2: 543; Доброчаєва, 1954, Фл. УРСР, 6: 12, pro syn. *S. crenata* L.

Описаний з Алтаю і Поділля: «Circa Barnaoul et in Podolia» (за протологом).

Турус: ? (*G*).

Примітка. Лектотип, ймовірно, зберігається в гербарії *G*. У *KW* автентичні екземпляри відсутні.

Рекомендує до друку
С.Л. Мосякін

Надійшла 09.09.2005

Н.М. Федорончук

Институт ботаники им. Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

ВИДЫ СОСУДИСТЫХ РАСТЕНИЙ, ОПИСАННЫХ С ТЕРРИТОРИИ
УКРАИНЫ, ИХ ТИПИФИКАЦИЯ И КРИТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ: СЕМЕЙСТВО
ROSACEAE JUSS. (РОДЫ *AMYGDALUS* L., *CERASUS* HILL, *COTONEASTER*
MEDIK., *PRUNUS* L., *PYRUS* L., *SORBUS* L., *SPIRAEA* L.)

В алфавитном порядке приведен список древесных видов родов *Amygdalus* L., *Cerasus* Hill., *Cotoneaster* Medik., *Prunus* L., *Pyrus* L., *Sorbus* L., *Spiraea* L. (*Rosaceae* Juss.), описанных с территории Украины (сюда включены и те виды, которые в настоящее время рассматриваются как синонимы; виды родов *Crataegus*, *Rosa*, *Rubus* опубликованы нами ранее). Для каждого вида указаны литературная цитата, основная синонимика, номенклатурный тип и место его хранения. Для таксонов, которые в настоящее время признаны самостоятельными видами, приведены также эколого-ценотические характеристики и показано их распространение в пределах территории Украины. Для некоторых критических видов в примечаниях даны номенклатурные и таксономические комментарии.

Ключевые слова: вид, тип, Rosaceae, типификация, таксономия, номенклатурная комбинация, распространение, эколого-ценотические особенности, Украина

М.М. Fedoronchuk

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences, Kyiv

SPECIES OF VASCULAR PLANTS DESCRIBED FROM THE TERRITORY
OF UKRAINE, THEIR TYPIFICATION AND CRITICAL TAXONOMIC ANALYSIS:
THE FAMILIE ROSACEAE JUSS. (GENERAS *AMYGDALUS* L., *CERASUS* HILL,
COTONEASTER MEDIK., *PRUNUS* L., *PYRUS* L., *SORBUS* L., *SPIRAEA* L.)

The list of species of *Rosaceae* Juss. (genera: *Amygdalus* L., *Cerasus* Hill., *Cotoneaster* Medik., *Prunus* L., *Pyrus* L., *Sorbus* L., *Spiraea* L.) described from the territory of Ukraine, incl. Crimea, is presented. Typification were carried out on the base of the analysis of protologs and study of authentic herbarium material. Literature citations, basionym, type and place of keeping, ecological and chorological peculiarities and new taxonomical information are presented for each species.

Key words: species, type, Rosaceae, typification, taxonomy, nomenclature, combination, distribution, ecological and coenotic peculiar properties, Ukraine